

Statsminister

Odvar Nordli

FOREDRAG I HAUGESUND HANDELSSTANDS FORENING

17. FEBRUAR 1977

Jeg går ut fra at Haugesund i de siste måneder har vært sterkere orientert mot klassisk musikk og musikalske problemer enn resten av landet selv om vi andre også har vært opptatt av den nylig avsluttede skandinaviske kappestrid.

Min respekt for de prestasjoner som ble utført er stor. Jeg kan selv neppe bidra noe med noen tilleggspoeng i de halsbrekkende problemer som Norges og Haugesunds representanter så vel har behersket. Jeg går da også ut fra

- 2 -

at denne forsamlingen neppe er møtt opp for å høre mine utlegninger av musikkhistoriske og musikkteoretiske spørsmål.

I utgangspunktet har vi noe av det samme mål og de samme ønsker i Regjeringen som i næringslivet. Vi ønsker å skape de beste muligheter for sysselsetting, produksjon og avsetning for norsk næringsliv. Vi ønsker å bruke

landets naturressurser og de menneskelige evner på en slik måte at resultatet er mest mulig i samsvar med våre overordnede mål for samfunnsutviklingen.

Det har i de siste tiår funnet sted en rask utvikling av vårt forhold til samfunnsmessige reguleringer og til økonomisk planlegging. I de første årene etter krigen måtte det brukes mye energi på debatten om man overhodet skulle ha en overordnet økonomisk planlegging.

I dag er det alminnelig erkjent at det er i et samspill mellom de private bedrifters disposisjoner og en aktiv offentlig næringspolitikk at vi må finne våre praktiske løsninger.

Det er flere viktige årsaker til at næringslivets

tilpasning må skje innenfor de rammer som næringspolitikken fastlegger. La meg nevne noen:

1. Tilgangen av de fleste innenlandske råvarer er begrenset. Den industrielle bearbeiding av dem må tilpasses råvaretilgangen, og dette kan ikke alltid den enkelte bedrift ha oversikt over. Et eksempel på dette er den overkapasitet som er skapt i norsk treforedlingsindustri, og som er et alvorlig problem i denne viktige næringen.
2. Energikrevende produksjon må tilpasses den nasjonale energipolitikk, og dette kan ikke den enkelte bedriftsledelse alene ha full oversikt over.
3. Produksjon for markedsføring utenlands må ofte tilpasses handelspolitiske betingelser, og dette krever

et nøye samarbeid mellom produsentene og myndighetene.

4. Lokalisering av større foretak har stor betydning for de distrikter som berøres. Det er i dag et allminnelig krav om en balansert utvikling av distriktene, derfor er lokaliseringsspørsmålene viktige for myndighetene.

Jeg vil gjerne knytte noen merknader til distriktsutbyggingspolitikken som en viktig del av vår næringspolitikk.

Kjernen i distriktsutbyggingen er knyttet til bosettingen. Fraflytting fra bygdene må ikke bli så sterk at den ødelegger mulighetene for å beholde viktige trekk av vårt

bosettingsmønster. Dette betyr ikke det samme som at dagens bosettingsmønster i detalj skal konserveres for all ettertid. Gjennom all historisk tid, særlig de tider hvor det er utvikling og dynamikk, har bosettingen i vårt land skiftet til nye forhold. Det må den også gjøre nå. Men vi kan legge inn politiske virkemidler på en slik måte at vi bremser omfanget av den flytting som vi ut fra en nasjonal vurdering ønsker å bremse. Vi kan bruke de muligheter som vi har til å skape faste arbeidsplasser i distriktene.

I tillegg til de viktige enkelt-tiltak som settes inn i utbyggingen av distriktene, har vi i enkelte landsdeler fått planer for en samordnet utvikling. Vestlandsplanen er et eksempel på dette. Den ble lagt fram for Stortinget for to år siden. Den tar opp problemene i de

ensidige industrisamfunnene, og andre viktige næringspolitiske problemer i områdene mellom Bokn-fjorden og Trøndelag.

Planen omfatter tiltak innenfor jordbruk, skogbruk, fiske, industri, samferdsel og undervisning. De foreslåtte tiltak vil bli finansiert både gjennom Distriktenes Utbyggingsfond, og gjennom direkte statsbevilgninger.

Men selv om vi har fått et gjennombrudd for distriktsutbyggingen i Norge, er vi ennå ikke kommet langt nok i retning av å få en rimelig balanse i det alminnelige utbyggings- og velstandsnivå mellom ulike deler av landet.

Den nye loven om etableringskontroll for visse økonomiske virksomheter må ses i denne sammenhengen. Vi har allerede i noen år hatt en midlertidig lov for å regulere de store etableringer innen petroleumsvirksomheten. Men behovet for å få en forsterket distriktseffekt også av utbyggingstiltak i andre næringer er så stort at det har vært nødvendig med den nye loven for å få større effekt av vår distriktsutbyggingspolitikk. De gjennomgående gode resultater fra bedrifter som har etablert seg eller opprettet filialer eller tilsvarende ordninger, gjør at vi føler oss trygge på at det ennå er muligheter for en større etablering i distriktene enn det vi hittil har sett.

Diskusjonen omkring denne loven som nylig er trådt i kraft fant sted i en mye mer dempet atmosfære enn de store næringspolitiske debatter i 1950-årene. Jeg vil

helst tro at dette skyldes den økte forståelse i næringslivet og i de politiske partier, som ofte føler seg som talsmenn for næringslivet, at det ikke er myndighetenes tanke å kvele næringslivet. Jeg vil gjerne tro at de mange års gode erfaringer fra en rik økonomisk utviklingsperiode i Norge har lært oss alle at hensikten med næringspolitiske reguleringer er å sikre produksjon, sysselsetting og inntekter for dem som er knyttet til produksjonslivet. I enhver sammenligning med andre industriland har Norge lyktes godt med den næringspolitikk som har vært ført. Jeg føler meg også trygg for at den nye loven blir praktisert med innsikt og smidighet, slik at den fremmer en sunn ekspansjon.

Den alminnelige handlefrihet i snever forstand for den enkelte bedrift er i dag mindre enn i perioder hvor den økonomiske liberalisme foldet seg sterkere ut. Men i de såkalte gamle gode dager med det frie næringsliv hadde vi et samfunn med betydelig sosiale ulikheter og fattigdom. Systemet utfoldet seg i en tid da man ennå ikke hadde fått forståelsen og mulighetene for å løse fundamentale likestillingsoppgaver gjennom offentlig medvirkning. Det gjelder bl.a. i utdanningsvesenet, i helsevesenet og i vår omsorg for de eldre. Våre økte kvalitetskrav til det samfunn vi nå lever i stiller mer kompliserte krav til hvordan hver enkelt av oss skal og kan tilpasse seg. Det gjelder lønnstakeren som i dag betaler en skatt mange ganger større enn i tidligere perioder, og det gjelder bedriften som i dag må tilpasse

seg offentlige reguleringer på en annen måte enn tidligere. Det vi har vunnet gjennom denne politikk er vårt moderne velferdssamfunn med stabil sysselsetting, sosial trygghet og større likestilling mellom ulike befolkningsgrupper enn tidligere.

Vi har også fått en økonomi som gjennom en god innsats fra alle parter har brakt oss opp på et inntektsnivå på høyde med de ~~de~~sterkest utviklede nasjoner.

Dette er ikke skjedd på grunn av en gunstig tilgang av naturressurser, vi kan heller si til tross for en ugunstig tilgang av slike ressurser.

Det er først i de aller seneste år at Norges ressurs-situasjon er i ferd med å bli gunstigere enn mange andre industrilands.

Vestlandsfylkene ligger nær oljevirkksomheten, og oljevirkksomheten spiller vel en større rolle i drøftingen av økonomiske spørsmål her enn i andre deler av landet.

Det er et viktig prinsipp i vår økonomiske politikk at størstedelen av våre virksomheter må leve videre ved siden av og samtidig med en voksende oljevirkksomhet. Vi vet at oljevirkksomheten i tillegg til andre drivkrefter i vårt samfunn kan bidra til å gjøre Norge til et høykostland.

Høye produksjonskostnader bidrar umiddelbart til å gjøre vår konkurransevne med utlandet svakere. Men vi kan ikke sitte rolig og godta at fordi vår konkurransevne av denne grunn svekkes, må vi ta betydelige nedbygginger av eksisterende industri og andre virksomheter.

Dette forhold må først og fremst tas som en utfordring.

I selve oljevirkksomheten ligger det spennende og lovende utfordringer for norsk næringsliv. Vi står overfor virksomheter hvor ny teknologi tar form og utvikles til industrielle produkter. Det er gledelige tegn til at norske leverandørers andel i leveransene til oljefeltene i Nordsjøen går opp. Dette er et oppmuntrende uttrykk for at utfordringen er grepet. Det er ikke bare tale om det norske marked. Det internasjonale marked for undervannsteknologi i vid forstand er i rask ekspansjon, og vi har i Norge gode faglige muligheter til å hevde oss i dette. Vi ser allerede nå at flere norske bedrifter har grepet denne muligheten og utviklet sin produksjon til disse nye markeder.

For andre og store deler av vårt næringsliv, i første rekke industrien, må vi kompensere våre høye produksjonskostnader for å beholde vår konkurranseevne. Vi kan kompensere de høye produksjonskostnader ved å utvikle kvalitet og god markedsføring. Også her har vi mange oppmuntrende eksempler, og mulighetene til videre utfoldelse er store.

For en tredje gruppe foretak må vi finne andre former for å kompensere de høye kostnader. Vi må sørge for å stille til rådighet for dem som er knyttet til disse bedriftene det mest moderne kapitalutstyr som kan skaffes. Dette er særlig viktig i de tilfelle hvor det er livsnødvendig for lokale distrikter å beholde virksomheten ved bestemte foretak og bedrifter.

Etter hvert som norsk betalingsbalanse vil gå over i

overskudd som et resultat av oljeeksporten, øker vår evne til å importere fra hvor i verden det måtte finnes, det beste og mest tidsmessige produksjonsutstyr som kan skaffes. Dette må stilles til rådighet for våre industriarbeidere slik at de selv med et høyt lønnsnivå vil kunne skape en produksjon som i kvalitet og pris er konkurransedyktig med utlandet.

Regjeringen har innledet drøftinger med representanter for Norges Industriforbund for å drøfte under hvilke former kapital kan kanaliseres til industrien til slike investeringer. I disse drøftingene trekker vi inn de eksisterende skatte- og avgiftsordninger, men også de finansielle og institusjonelle forhold som kanskje er av enda større betydning.

Jeg har ønsket å gi denne korte generelle bakgrunn for

industripolitiske utfordringer og industripolitiske muligheter ved innledningen til oljealderen, før jeg kort går over til å trekke fram visse sider ved det støtteprogram for skipsbyggningsindustrien som Regjeringen nylig la fram for Stortinget.

Dette støtteprogram springer naturlig nok direkte ut av den krise som internasjonal skipsfart for tiden befinner seg i, og som har smittet over på skipsbyggningsindustrien.

Regjeringens foreslåtte og iverksatte tiltak overfor skipsbyggningsindustrien kan deles i to. Vi har for det første de direkte tiltak som tar sikte på å skaffe ordrer til industrien. Dette arbeid har dels skjedd ved en betydelig aktivisering av markedsbearbeiding hvor norsk utenriksstjeneste og handelspolitiske virkemidler har vært tatt i bruk på en klart målrettet måte. Gjennom en bevisst kontaktsøking med andre land, ikke minst ut-

viklingsland, hvor man arbeider med planer om å skaffe ny tonnasje, har det lyktes å formidle et betydelig omfang nye kontrakter til norsk skipsverft.

I mange tilfelle har disse vært kombinert med norske finansielle tiltak. Vi har funnet fram til en del interessante prosjekter hvor utviklingsland som ønsker ny tonnasje og faglig bistand til denne, har kunnet få dette gjennom norsk medvirkning. Utviklingshjelpsbevilgninger har vært brukt for å kombinere utviklingslandenes behov med norske næringsøkonomiske interesser.

Jeg er klar over de problemer som Haugesund Mek. Verksted arbeider med. Det arbeides med prosjekter som kan gi sysselsetting her.

En del av de tiltak som er bebudet i den proposisjon Regjeringen la fram for Stortinget i forrige uke sikter også direkte mot å gjøre det lettere for norske verft å få kontrakter i den beinharde konkurransen internasjonalt. Det dreier seg dels om kredittordninger, dels om garantiordninger.

Vår handlingsfrihet på dette området er begrenset ved internasjonale forpliktelser. I det lange løp er små land interesserte i internasjonale reguleringer for å unngå en ødeleggende konkurranse bedrifter og land imellom.

Men en betydelig del av det støtteprogram for skipsbygningsindustrien som nå foreslås iverksatt, må også ses på under den synsvinkel jeg refererte som en del av oljealderens utfordringer. Regjeringen ønsker å medvirke til å bevare arbeidsplasser i skipsbyggeriene. Dette vil i en del til-

felle kunne skje ved at disse bedriftene blir satt i stand til å foreta nye investeringer.

Slike investeringer kan dels ha til formål å få en mer økonomisk rasjonell bygging av skip, men kan også ha som formål å omstille virksomheten til andre produksjonsretninger. Den videre håndtering av dette program med de betydelige finansielle ressurser som her foreslås stilt til rådighet, vil avhenge av den konstruktive fantasi og skapende evne som de enkelte bedriftene kan vise i sine opplegg til å håndtere den krisen denne industrien nå er inne i.

Den politiske debatt i vårt land i dag preges naturlig nok av det forestående Stortingsvalget.

Det ligger i sakens natur at en valgkamp i et demokrati som vårt vil være en konkurranse mellom ulike partier for å sikre seg en størst mulig innflytelse i nasjonalforsamlingen.

Men en valgkamp kan ikke og bør ikke bare være en kamp om mandater.

En valgkamp skal også være en opplysningskampanje der velgerne så klart som mulig skal bli presentert de ulike politiske alternativer.

Det er gjennom en slik opplysningskampanje vi gir velgerne muligheter til selvstendig vurdering og et reelt valg.

En valgkamp bør derfor også være en prosess der en så klart som mulig søker å trekke opp de politiske skillelinjer.

Det er selvfølgelig naivt å tro at politikere bruker en valgkamp til å snakke vel om sine motstandere.

Det er imidlertid ikke egnet til å avklare en situasjon for velgerne når politiske motstandere nytter valgkampen til å ta kelegge reelle politiske motsetninger eller å putte på sine politiske motstandere målsettinger og oppfatninger som de aldri har hatt og som de ellers ikke er i ferd med å skaffe seg.

Spørsmål om eiendomsrett, menneskers frihet og integritet synes å bli et sentralt tema i det ordskifte som skal foregå fram til valget.

Personlig hilser jeg en slik debatt velkommen.

Det er i høyeste grad påkrevet å sette fundamentale begreper av denne art under prøving i forhold til vår tids samfunn og den utvikling dette er inne i.

I denne sammenheng synes enkelte politikere å ville fremstille den nå sittende regjering som ulver i fåreklær.

Jeg vil derfor gjerne komme med noen prinsipielle betraktninger om personlig frihet, og privat eiendomsrett i næringslivet.

Den nå sittende regjering har sprunget ut av et parti og en bevegelse som gjennom en menneskealder har vært med å prege samfunnsutviklingen i vårt eget land.

Tryggheten for den reelle eiendomsrett, sikkerheten for menneskenes frihet og integritet og sosiale trygghet er i dag mange ganger bedre i vårt samfunn enn da dette partiet og denne bevegelsen tok fatt på sitt samfunnsomformende arbeid for årtier tilbake.

Dette er en historie vi ser tilbake på med stolthet. Den gir oss tro på de ideer og de mål vi setter oss i vår politikk. Det er ingen ting i denne utvikling som skulle tilsi radikale brudd med de ideer som sikter mot utviklingen av et reelt demokrati bygd på menneskelig likeverd og

felleskap.

Enhver regjering utgått av Arbeiderpartiet vil se partiets program som forpliktende. Dette innebærer at så langt partiet får tilslutning til det i demokratiske valg vil en søke å gjennomføre dette program.

Ved avslutningen av enhver stortingsperiode har Arbeiderpartiet lagt fram et politisk regnskap for velgerne.

Vi har gjort dette og kommer til å gjøre det for å vise sammenhengen mellom det vi går til valg på og hva vi har maktet å utrette i den perioden som ligger bak.

Dette innebærer at Arbeiderpartiet og dets regjering ikke vil foreta prinsipielle fremstøt uten at dette klart er lagt fram for velgerne i valg.

Skulte politiske hensikter og målsettinger vil i denne

sammenheng komme til å stå frem som et klart brudd på det tillitsforhold vi ønsker å etablere mellom velger, parti og Regjering.

Om ikke noe annet så for vår egen skyld akter vi ikke å legge opp til politikk av den type.

Jeg respekterer fullt ut at politiske motstandere har andre oppfatninger enn det som fremgår av vår politikk.

Men la oss diskutere politiske realiteter og ikke vidløftig tankespinn.

Når det gjelder vår næringspolitikk bygger vårt nåværende program på en videreutvikling av det som er kalt en blandingsøkonomi.

Det er de samme grunnleggende trekk som er å finne i det programforslag Arbeiderpartiets landsstyre har sendt ut

til debatt.

Dette næringspolitiske syn bygger på tre hovedfundamenter.

Offentlig næringsvirksomhet utvikles på de områder der det er spørsmål om å ta vare på sentrale og viktige samfunnsmessige fellesinteresser. En videreføring av en aktiv statlig næringspolitikk finner vi i vårt utbredte samspill og samarbeid mellom offentlige myndigheter og private næringsinteresser for å ta vare på liknende oppgaver.

For det andre ønsker vi fortsatt å utvikle en vesentlig del av vårt næringsliv på grunnlag av private eierforhold. Offentlige som private næringstiltak må etter vårt syn innordnes de grunnleggende rammebetingelser som våre folkevalgte myndigheter setter. Det gjelder de grunnleggende oppgaver som trygghet på arbeidsplassen,

en riktig og framtidsrettet bruk av naturressurser og menneskelige egenskaper, vern om det menneskelige miljø og en bevaring av hovedtrekkene i vårt bosettingsmønster.

For det tredje ønsker vi å ta vare på enkeltmenneskets integritet og frigjøre alle menneskers muligheter til et konstruktivt samspill til felles beste gjennom en reell medinnflytelse fra de ansatte i næringsvirksomhetene og gjennom utviklingen av et såkalt økonomisk demokrati.

Dette har vært og er fortsatt de hovedlinjer vi bygger vår politikk på.

Hva så med eiendomsretten i forhold til disse grunnleggende prinsipper.

Det er særlig i forhold til to saker at dette spørsmålet

reises.

For det første når det gjelder de ansattes medinnflytelse og medbestemmelse i privat næringsvirksomhet.

For det andre i forhold til den aktuelle saken om organiseringen av beslutningsprosessene i forretningsbankene.

På en rekke felter reiser vårt samfunn spørsmålet om den private eiendomsretts plass.

Hele vår samfunnsutvikling har klart vist at det må gå et skille mellom den formelle eiendomsrett og det jeg vil kalle disposisjonsretten.

Skal vi kunne ta vare på det enkelte menneskets trygghet og integritet,

- dersom vi skal ha en mulighet for å verne om en samfunnsmessig riktig bruk av naturgitte og menneskelige ressurser innenfor et samfunnsmessig fellesskap,

- dersom vi skal kunne ta vare på en riktig og hensiktsmessig bosetting i vårt land,
- dersom vi skal kunne verne om fellesskapets interesser i et godt og menneskelig miljø,

må den private eiendoms disposisjonsrett innordnes i disse overordnede samfunnsmål.

For^{så} å knytte dette direkte an mot de to saker jeg nevnte.

Den formelle private eierrett i vårt næringsliv kan ikke trekkes så langt at eierretten også skal omfatte de ansattes personlige trygghet og framtid.

Det er i dag bred politisk oppslutning om at forretningsbankene utøver en klar samfunnsmessig fellesskapsfunksjon.

Den private eierrett i forretningsbankene kan ikke trekkes så langt at den også omfatter de bedrifter, de

lokalsamfunn som deres disposisjoner har en klar innflytelse på.

Der den private eierrett drives så langt støter den klart an mot de demokratiske rettigheter.

Det er i dette spenningsforhold vi må føre en avklarende debatt om en videre utvikling av et samfunn der den private eierrett er trygget, men der den ikke skal kunne trekkes så langt at den forringer fellesskapets demokratiske rett til å øve innflytelse på hovedlinjer i utviklingen av vårt samfunn i framtida.

De første skritt for å utvikle et reelt bedriftsdemokrati er tatt i dette landet.

Det tok tid å få akseptert dette prinsipp så langt at de praktiske politiske fremstøtene kunne gjøres.

I hovedsak vil en allerede i dag kunne slå fast at bedriftsdemokratiet har vært til fordel for de ansatte, men også for bedriftene som sådan.

En har fått avdekket det soleklare forhold at det er også de ansattes interesser å trygge sin egen arbeidsplass' fremtid.

I løpet av nær fremtid vil Regjeringen i samsvar med det program Regjeringen har lagt til grunn for sitt arbeid fremme sitt forslag om forretningsbankenes styrende organer.

Jeg ønsker ikke her og nå å gå i detalj når det gjelder hva som her kan komme til å bli Regjeringens tilråning til Stortinget.

La meg imidlertid gi uttrykk for en del synspunkter på bakgrunn av forholdet private eierinteresser/demokratisk

styringsrett.

Det er nå fra alle parter klart erkjent at forretningsbankene er institusjoner som øver innflytelse på vår samfunnsutvikling.

Dersom vi erkjenner folkestyrets rett til å forme hovedlinjene i utviklingen av vårt felles samfunn kan vi ikke komme utenom å reise spørsmålet om også folkestyrets medinnflytelse i disponeringen av midler som på en slik måte som i forretningsbankene er med å forme vårt felles samfunn.

Her er det ikke et spørsmål om hvorvidt forretningsbankene har forvaltet sine pengemidler og sin oppgave på en god eller dårlig måte på bakgrunn av disse institusjoners forutsetninger.

Her står det om demokratiske prinsipper slik vi bygger vårt samfunn på.

Vi er tilbake til spørsmålet om den formelle eiendomsrett og om disposisjonsretten av denne under ansvar for alle mennesker i det samfunnsmessige fellesskap.

Det er unødvendig å gå i dybden i spørsmålet om hvorvidt kredittilførsel har innflytelse på samfunnsutviklingen.

I 1970 sto forretningsbankene i vårt land for ca. 18 % av den samlede kredittilførsel.

I 1975 var denne andelen steget til nærmere 24 %.

Samtidig med denne utviklingen har det skjedd en klar konsentrasjon i utbyggingen av vårt forretningsbankvesen.

I 1960 hadde vi 68 forretningsbanker. I 1970 var antallet sunket til 40, og i 1976 er dette ytterligere

reduisert til 27 bankinstitusjoner.

I 1960 disponerte de 3 største forretningsbankene ca. 49 % av den samlede forvaltningskapital.

I 1975 var andelen for disse tre største forretningsbankene steget til nærmere 57 % av den samlede forvaltningskapital.

I disse tallene kan vi avlese en klar konsentrasjon og samtidig også en klar konsentrasjon av den samfunnsmessige innflytelse disse bankinstitusjonene har.

Av 76 representantskapsmedlemmer i de 4 største forretningsbankene kom 65 fra en avgrenset krets innenfor næringsliv og forretningsverden.

Jeg kan ikke se at dette tyder på en styring som står i forhold til den samfunnsmessige innflytelse disse institu-

sjonene har.

Hva så med eierforhold og eierdemokrati slik dette presenteres i den aktuelle debatt. Egenkapitalen i forretningsbankene utgjorde i 1974 $5 \frac{1}{2}$ % av den samlede forvaltningskapital.

Av dette igjen utgjorde den direkte eierkapital eller aksjekapitalen 60 %.

Eierkapitalen utgjør således en svært liten del av den totale kapital forretningsbankene forvalter.

Hva så med eierdemokratiet. I et brev fra Den Norske Bankforening til Finansdepartementet for 3 år siden ble det opplyst at oppmøteprosenten for antall aksjonærer i generalforsamlinger i forretningsbankene varierer fra

omkring 1 % i de større bankene, og oppover til 10 % i de mindre banker.

Disse mellom 1 og 10 % av antall aksjonærer representerer mellom 15 og 20 % av aksjekapitalen.

Disse tall alene gir et umiddelbart inntrykk av at selv en forholdsvis stor spredning av aksjer på mange hender ikke gir noe tilsvarende spredning i sammensetningen av de organer som bankenes ledelse går ut fra.

Vi står ikke her overfor et bredt opplagt demokratisk banksystem som skal brytes ned til fordel for en sentralstyrt offentlig bankinstitusjon.

Vi står i realiteten overfor et banksystem som i større og større grad har blitt sentralisert.

Den direkte eierkapital er redusert.

i forhold til bankinstitusjonenes voksende forvaltningskapital.

Det reelle eierdemokratiet er svært sparsomt i forhold til den innflytelse som en avgrenset krets innenfor næringslivet spiller i dette stadig mer sentraliserte system.

Vi står overfor et banksystem som gjennom sin forvaltningskapital og kredittgiving får en økende innflytelse på samfunnets utvikling.

Det er disse forhold vi må prøve mot våre hevdvundne demokratiske prinsipper om folkestyre.

Det er ikke et spørsmål her om å endre det formelle eierforhold. Aksjonærene vil fortsatt ha sin trygghet for sin innskuddskapital, og de vil fortsatt få den

avkastning som bankenes virksomhet gir muligheter for.

Målsettingen må være et desentralisert banksystem og en reell spredning av makt.

Det kan derfor ikke være en målsetting at sentrale snevre politiske myndigheter skal besette bankenes styrende organer alene, og at bankenes virksomhet skal ledes fra et sentralistisk byråkrati i statsforvaltningen.

De offentlig valgte medlemmer av bankenes organer skal utpekes ut fra det maktforhold som kommer til syne i Storting, fylkesting og kommunestyre ved de frie demokratiske valg.

En styringsform i forretningsbankene bygd på slike prinsipper vil ikke true bankenes muligheter for å ivareta sin samfunnsmessige funksjon og oppgave.

Tvert imot vil en gjennom en slik demokratisk oppbygging berike bankenes lederorganer gjennom nye tilskudd av impulser fra demokratiet på samme måten som det som har skjedd innenfor vårt bedriftsliv gjennom etableringen av bedriftsdemokratiet.

Dette innebærer ikke en innsnevring av eiendomsretten.

Det innebærer en utvidelse av eiendomsrett og også disposisjonsrett til verdier som skapes av alle i et samfunn bygd på fellesskap.